

حمزه نوذری

جامعه‌شناس و استاد دانشگاه

چرا در جهان به اصطلاح متمدن امروز شاهد رفتارهایی هراس‌انگیز و وحشتناک از سوی افرادی علیه دیگران هستیم. در جهانی زندگی می‌کنیم که خود را از جهان نامتمدن گذشته متمایز می‌کند؛ اما رفتارهایی را شاهد هستیم که هیچ نسبتی با تمدن ندارد؛ مثلا تعرض و تجاوز به زنان و دختران گرفتار شده، اسیرشده در بجنوحه جنگ، نازآرامی‌ها و شورش‌ها و سپس کشتن آنها. تعرض و تجاوز به زنان در همه جوامع کم‌وبیش وجود دارد و در بسیاری از مواقع متجاوزان مجازات می‌شوند؛ اما تعرض فاتحان، نظامیان و شورشیان به زنان و دخترانی که در میان نازآرامی‌ها و جنگ‌ها گرفتار شده و سپس کشتن آنها معمولا مجازاتی به دنبال ندارد.

این مسئله‌ای است که هم در میان سربازان حافظ صلح در آفریقا هم در میان جنگجویان داعش و هم در اوکراین و در غزه شاهد آن هستیم. چنین مسئله‌ای زمانی که نازآرامی‌های داخلی هم رخ می‌دهد و زنانی دستگیر می‌شوند و حتی در جوامع پیشرفته هم شاهد آن هستیم. چگونه می‌توان چنین رفتارهایی مانند تعرض و تجاوز و سپس کشتن اسیر و زندانی را توضیح داد.

نوربرت الیاس، جامعه‌شناس معروف، کنترل و کف نفس را به‌مثابه خصلت اساسی انسان متمدن شده می‌داند. به عبارتی فرایند متمدن شدن فرایندی است برای کنترل و تنظیم نفس. او تصور می‌کند کنترل و تنظیم فرایند زندگی را قابل محاسبه‌تر می‌کند و خشونت و زور فیزیکی را در تعاملات اجتماعی کمتر می‌کند. وقتی کنترل و کف نفس کم‌رنگ باشد، خشونت، تعرض و تجاوز افزایش می‌یابد و موجب ناامنی در زندگی اجتماعی می‌شود. شکست و ناتوانی در کنترل نفس یعنی شکست در متمدن شدن. مهار نفس با لذت‌جویی‌های افرادی که به دیگران تعرض و تجاوز می‌کنند، در تضاد است.

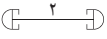
الیاس می‌نویسد زمانی تنظیم و کنترل نفس با فشار و سخت‌گیری و الزامات شدیدی همراه می‌شود تا از طغیان عواطف و امیال جلوگیری کند. در چنین مواقعی، تنظیم و مهار نفس فشارهایی را بر فرد در همه حوزه‌های رفتاری و در همه بخش‌های زندگی وارد می‌کند تا او را به صورت کلی متحول کند؛ اما زمانی نیز فشارها برای مهار و کنترل نفس متعادل‌تر و به لحاظ عاطفی کم‌هزینه‌تر اعمال می‌شود. مهار و تنظیم کنترل نفس و فرایند به این معنا است که فرد مثل گذشته اسیر و زندانی امیال و فرایند نیست؛ یعنی در ارضای مستقیم امیال تحت کنترل و نظارت است؛ اما جنگ و نزاع میان فرایند و تنظیم و کنترل آنها به درون فرد منتقل می‌شود. به عبارتی درون انسان‌ها انباشته می‌شود؛ پس تعارض‌های شدیدی درون فرد ایجاد می‌شود؛ تعارضی که فرد با خودش پیدا می‌کند؛ یعنی توجه به امیال و فرایند یا کنترل و مهار آن. نوربرت الیاس به این نتیجه می‌رسد که فرایند و امیالی که در فرایند متمدن شدن پس رانده شده‌اند، در درون فرد تنش ایجاد می‌کنند؛ یعنی فرد خوب‌شده‌تر است که برای خودش محدودیت‌ها و الزاماتی برای فرایند قرار می‌دهد، در تنش درونی است و فرد دچار تلاطم‌ها و ناخوشایندی‌هایی می‌شود. به جهت تنظیم و کنترل نفس یعنی همان فرایند متمدن شدن فرد بخشی از امیالش را به شکل نگاه‌کردن، خیالی‌یابی یا ریا قرار می‌کند. او دیگر قادر به ابراز بی‌بازگانه فرایند و امیالش در انتظار عمومی نیست. کنترل و تنظیم نفس و امیال در ارتباط با دیگران چند وجه پیدا می‌کند. (الف) عادت، (ب) عقده، (ج) ساختار شخصیت. برای برخی فرایند کنترل و تنظیم نفس به صورت عادت درمی‌آید. برای برخی تنظیم نفس و فرایند جزئی از شخصیت‌شان می‌شود؛ اما برای برخی به شکل عقده و تنش‌های حل‌نشده باقی می‌ماند و در هنگام بروز بحران و زمانی که بر دیگری غلبه می‌کند، فرایند سر برمی‌کشد و ممکن است در قالب تعرض و تجاوز و سپس کشتن برای پنهان کردن تعرض بروز پیدا کند. الیاس این فکر را دنبال می‌کند که فرایند متمدن شدن در کودکی و نوجوانی ممکن است با درد و رنج همراه باشد و همواره زخم‌هایی بر آدمی وارد کند. گاهی این زخم‌ها التیام می‌یابند؛ اما گاهی در فرایند متمدن شدن زخم‌های عمیقی ایجاد می‌شود که هرچند تا حدی علاج پیدا می‌کند؛ اما در وضعیت‌هایی که در انتظار عمومی نیست، دوباره سر برمی‌آورد؛ یعنی رابطه با دیگران به‌ویژه زمانی که ناظری وجود ندارد، مبتنی بر اغرایز و امیال لحظه‌ای است.

دوشنبه ۱۷ اردیبهشت ۱۴۰۳
۲۷ شوال ۱۴۴۵
۶ می ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۴۸۲۶
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

شرق

روزنامه

سخنگوی شورای نگهبان در پاسخ به «شرق»
رد اعتبارنامه منتخبان
مجلس در چارچوب قانون
مشخص است

در «شرق» امروز می‌خوانید: پس‌لرزه‌های حصارکشی «لاله» در شورا • واکنش سازمان برنامه و بودجه به گزارش «شرق» • شمس و مولانا ناجی گیشه سینماها

کمتر از یک سوم منابع مورد نیاز صندوق بیماری‌های خاص و صعب‌العلاج پرداخت شده است

بیماران گرفتار بودجه

کاوه نصرتی: صندوق بیماری‌های خاص و صعب‌العلاج به مضیقه مالی دچار شده است. درحالی‌که معاونت توسعه مدیریت و منابع سازمان بیمه سلامت ایران حداقل منابع مورد نیاز برای حمایت از بیماران خاص را ۱۸ هزار میلیارد تومان برآورد کرده است، بودجه‌ای که دولت برای صندوق بیماری‌های خاص و صعب‌العلاج در نظر گرفته است، کمتر از یک‌سوم منابع مورد نیاز این صندوق است و البته در دو سال گذشته، رقمی که از همین میزان بودجه تخصیص داده، کمتر از نصف بودجه مصوب بوده است. این مسئله بیماران صعب‌العلاج را برای تأمین هزینه‌های درمانی خود گرفتار مشکلات عدیده کرده است. «صندوق بیماری‌های خاص و صعب‌العلاج» بر اساس

گزارش تیریک را در صفحه ۴ بخوانید

از سرگیری دور جدید مذاکرات برای آتش‌بس در غزه

ابهام در قاهره

صفحه ۵

امیرحسین حسینی، گزارشگر در صفحه ۱ بخوانید، عکس: Reuters

امروز گروسی به تهران می‌رسد
«شرق» با نگاه به نظر کارشناسان از پیامدهای این سفر گزارش می‌دهد

فرصت یا دور باطل؟

یادداشت

مفقود شدن دختر ایران و گسترش همدلی ملی

در سال ۱۳۹۷، کمک گسترده مردمی به زلزله‌زدگان آذربایجان در اهر و هریس و ورزقان در سال ۱۳۹۱ از جای‌جای ایران، کمک مردمی به زلزله‌زدگان خوی در استان آذربایجان غربی در سال ۱۴۰۱، کمک وصف‌ناپذیر ملت ایران به سیل‌زدگان عرب‌زبان استان خوزستان از جای‌جای ایران‌زمین در سال ۱۳۹۸ و مواردی از این دست نشانگر روندی است که در دهه‌های اخیر ابعاد جدیدتری یافته است. البته هرچه به مشارکت عمومی و مردمی افزوده شده، شواهد حاکی است که ایرانیان بیشتر مایل بوده‌اند تا کمک و یاری خود را از طریق نهادهای غیردولتی روانه مناطق آسیب‌دیده کنند که این نکته نیز نیازمند تأملی جدی است. ایران عزیز ما در دهه‌های اخیر شاهد گسترش همدلی ملی در مواقع حساس بوده است.

۴- فضایی مجازی هم سهمی در برانگیختن ایرانیان برای یاری خانواده یسنا داشت. بسیاری را از ماجرا آگاه کرد و گروه زیادی را به کلاله کشاند، در هر نوبت جست‌وجو در کنار نیروهای امدادی هلال‌احمر، بیش از ۲۰۰ نفر از هموطنان اهل گلستان و استان‌های مجاور نیز در فرایند جست‌وجوی چندروزه حضور فعال داشتند، این سرمایه اجتماعی در خورتوجهی است. گروهی بی‌شمار از ایرانیان علاقه‌مند هستند تا برای حل‌وفصل مسائل بزرگ و کوچک کشور همراهی کنند. آیا این سرمایه کوچکی است؟ چرا استفاده از این سرمایه بزرگ یعنی تقویت مشارکت ملی در ساختن ایران و گذر از بیخ‌های خنجر تاریخی به‌عنوان یک ضرورت ملی شناخته نشده است؟ چرا برای استفاده از سرمایه اجتماعی تقویت‌شده، یعنی مشارکت‌طلبی بخش بزرگی از ملت ایران برنامه‌ریزی راهبردی انجام نشده است؟

یسنا دختر ایران‌زمین به سلامتی پیدا شد و ماجرا به خوشی و شادی، ختم به خیر شد؛ اما موضوع همدلی ملی و مشارکت‌طلبی عمومی همچنان یکی از موضوعات جدی و اساسی برای گفت‌وگوی ملی است. امید که روزهای خوش و امیدبخشی در انتظار ملت ایران و مشارکت‌طلبی آنان باشد.

احسان هوشمند

ایسزری‌کنند؛ اما واکنش جمعی ایرانیان و همدلی آنان با خانواده یسنا موجب شد تا روح همدلی ملی اجازه بروز هر نوع قومی‌سازی موضوع را خنثی کند. در روزهای اخیر و پس از یافته‌شدن یسنا نیز مشخص شده که یسنا رپوده شده و اگر واکنش ملی و حضور هزاران نفر در منطقه برای یافتن یسنا نبود، شاید آدم‌ربایان نیز یسنا را رها نمی‌کردند. به سخن دیگر حضور جمعی و گسترده مردم در منطقه برای یافتن یسنا به احتمال زیاد موجب شد تا آدم‌ربایان دچار وحشت شوند و آنان پیش‌بینی چنین واکنشی را نداشتند. یسنا آزاد شد؛ چون حضور مردمی موجب وحشت آدم‌ربایان از نتیجه اقدام‌شان شد.

۲- یسنا نامی فوق‌العاده محبوب در نزد ایرانیان است. این نام برگرفته از اجزای پنج‌گانه اوستا است و نامی تاریخی و تمدنی در ایران ما است. هم‌وطنی ترکمن یعنی خانواده محترم دیدار نام یسنا را بر فرزند خود نهاده است، از این انتخاب نام چه چیزی فهمیده می‌شود؟ آیا جز تعمیق ارزش‌های مشترک ایرانی، حتی با فرض انتخاب نام تنها به دلیل زیبایی نام و علاقه عمومی و سرایت این حس مشترک جمعی، می‌توان برداشت دیگری از چنین انتخاب نامی برای فرزند ایران‌زمین در روستای یلی بدراق کلاله کرد؟ انتخاب نام یسنا نیز برای دختر ایران‌زمین نشانه‌ای از همبستگی ملی دارد.

۳- همدلی مردم در جریان مخاطرات و دردها و رنج‌های عمومی یا خاص در نزد ایرانیان در سال‌های اخیر جهش در خورتوجهی یافته است. کمک گسترده مردمی به زلزله‌زدگان سنی‌مذهب سریل‌دهاب

بسیاری از ایرانیان از طریق رسانه‌های جمعی و شبکه‌های اجتماعی از مفقود شدن دختر چهارساله‌ای به نام یسنا دیدار در روز نهم اردیبهشت‌ماه در زمین‌های کشاورزی روستای یلی بدراق از توابع بخش پیشکمر شهرستان کلاله در استان گلستان آگاه شدند. پس از انتشار خبر مفقود شدن یسنا گروه در خورتوجهی از هم‌وطنان در شبکه‌های اجتماعی به ابراز نگرانی در این‌باره پرداختند و به سرعت گروهی از شهروندان در استان‌های مجاور خود را به کلاله و منطقه‌ای که یسنا مفقود شده بود، رساندند. گروهی با خودرو و گروهی با آوردن سگ زنده‌یاب و گروهی دیگر نیز با ابزارهای دیگر از جمله کایت راهی کلاله شدند. جست‌وجوی گسترده زمینی و هوایی در سه روز پی‌درپی به صورت خستگی‌ناپذیری ادامه داشت و خوشبختانه پس از چهار روز یکی از نیروهای امدادی داوطلب همکاری با هلال‌احمر از طریق گشت هوایی یسنا را در میان مزرعه کلزا یافت و در ادامه نیروهای امدادی یسنا را به خانواده‌اش تحویل دادند. اینکه خبر مفقود شدن یسنا به صورت خیلی سریعی به یک خبر ملی مبدل می‌شود و واکنش‌های بسیار گسترده‌ای در سطح ملی می‌یابد، حاوی نکات مهمی است:

۱- مفقود شدن دختری اهل استان گلستان از میان هم‌وطنان ترکمن و با والدینی سنی‌مذهب به صدر اخبار اجتماعی کشور مبدل می‌شود؛ یعنی گروه در خورتوجهی از ایرانیان فارغ از مذهب و زبان و قبیله و تبار، به صورت ملی و یکپارچه به همدلی با خانواده یسنا می‌پردازند. گویی یسنا دختر همه ایرانیان است و دختر ایران‌زمین مفقود شده است، این رویداد حاوی نشانه روشن و صریحی از تعمیق هرچه بیشتر همدلی و انسجام ملی در ایران امروز است. اگر امدادگری اهل نیشابور و با مذهب و زبانی متفاوت به صورت داوطلبانه عازم منطقه‌ای شده که یسنا مفقود شده و با پرواز در آسمان در جست‌وجوی یسنا می‌مقفود شده موفق به یافتن او می‌شود، تجلی ایران تاریخی بیش‌ازپیش هویدا می‌شود. این در حالی است که گروهی از دشمنان ایران با عنوان ترکیست‌ها سعی داشتند با قومی‌سازی موضوع یسنا از آن استفاده

خاندان محترم ادیب

با نهایت تأسف ضایعه غم‌بار درگذشت مادر گرامی تان را تسلیت عرض نموده و از خداوند متعال برای روح پاک آن مرحومه علو درجات و مغفرت الهی و برای شما صبر عظیم آرزو مندیم.

احمد اسدی، مجید اعلایی، ماجد امینی

ساسان جیر هندی، نصر الله جاسب، سامان یزدان پاک
مکش، دکتر پژو هی، پور خدایی، در سرا، مقدم

برگزیده‌ها

اما و اگرهای قانون سربازی

بر اساس آخرین اعلام، «میانگین» دوره خدمت سربازی ۱۴ ماه و امریه همان ۲۴ ماه خواهد بود

اُتیسم و آنچه والدین و جامعه باید از آن آگاه باشند

شوک جریمه ۲ میلیارد تومانی برای ویسی

پاسخ سندیکاای شرکت‌های تولیدکننده برق به گزارش «شرق»

شوک دوم به شانا

بررسی رقابت‌های اصولگرایان در دور دوم انتخابات

آنچه گذشت

یقین در اقیانوس شک

یادداشتی از امیر سیدین

یادداشت

اقتصادیات تاریخ‌کشی

ناصر ذاکری

کارشناس اقتصادی

با مسلط شدن داعش در بخش‌هایی از دو کشور عراق و سوریه افکار عمومی جهان علاوه بر خشونت حیرت‌انگیز و راه‌افتادن نوعی نسل‌کشی، از شکل‌گیری واقعه عجیب دیگری نیز خبردار شدند: تخریب گسترده آثار تاریخی برجای‌مانده از هزاره‌های پیشین، آثاری که علاوه بر ارائه فرصت بی‌بدیل مطالعه تاریخ زندگی انسان در دوران باستان، می‌توانست در صورت ایجاد زیرساخت‌های مناسب در قامت یک جاذبه ارزشمند گردشگری درآمد سرشاری را نصیب منطقه بکند. توجه نظریه‌پردازان داعش برای انجام این جنایت فرهنگی که باید آن را «تاریخ‌کشی» نام نهاد، این بود که این آثار برجای‌مانده از عصر باستان مظاهر اندیشه کفرآلود پیشینیان هستند. البته داعشیان آغازگر این جریان تاریخ‌ستیزی نبوده‌اند. حدود دوده پیش نیروهای طالبان مجسمه‌های سنگی بامیان را تخریب کردند؛ زیرا آنها را یادگار دوران بت‌پرستی و رواج آیین‌های غیرتوحیدی می‌دانستند.

بازگشت همه به سوی اوست

خانواده محترم ادیب

درگذشت مادر گرامی تان

مرحومه حاجیه خانم موسی رضا

را تسلیت عرض می‌کنیم.

از خداوند سبحان برای آن مرحومه علو

درجات و برای بازماندگان صبر آرزو مندیم.

امیر مظاهری و خانواده

انالله وانا الیه راجعون

درگذشت مادری مهربان و فداکار

مرحومه مغفوره حاجیه خانم موسی رضا

همسر مرحوم حاج ناصر ادیب

را به اطلاع بستگان و آشنایان می‌رسانیم.

به همین مناسبت مراسم ختم روز سه‌شنبه مورخ

۱۴۰۳/۰۲/۱۸ از ساعت ۱۴:۳۰ الی ۱۶:۰۰ در مسجد الغدیر

واقع در بلوار میرداماد (خانم‌ها و آقایان) برگزار خواهد شد.

حضور شما تسلی‌بخش دل‌بازماندگان خواهد بود.

ادیب، امید خدا، علامه، کرباسچیان، یوسفی بهمنی، سیری
سماعی و کلیه بستگان و هیئات مذهبی